

БІЛІМ АЛУШЫНЫҢ ӨЗІНДІК ЖҰМЫСЫН ҰЙЫМДАСТЫРУ ЕРЕЖЕЛЕРІ

1. Жалпы ережелер

1. Ережелер университеттегі оқытудың кредиттік жүйесі бойынша іске асырылатын жоғары білімнің кәсіби оқыту бағдарламасы мен жоғарғы оқу орнынан кейінгі білімнің бірыңғай талаптарын айқындайды.

2. Білім алушылардың өзіндік жұмыстары (БӨЖ) - өз бетінше оқуға берілген, оқу-әдістемелік әдебиеттермен және ұсынымдармен қамтамасыз етілген, тест, бақылау жұмыстары, коллоквиумдар, рефераттар, шығармалар мен есеп берулер түрінде ақыланатын тақырыптардың нақты тізбесі бойынша жасалатын жұмыс; білім алушының санатына қарай ол студенттің өзіндік жұмыстары (СӨЖ), магистранттың өзіндік жұмыстары (МӨЖ) және докторанттың өзіндік жұмыстары (ДӨЖ) болып бөлінеді; БӨЖ-дің барлық көлемі білім алушылардан күнсайын өзіндік жұмыстарды талап ететін тапсырмалармен расталады

3. Оқытушының басшылығымен жүргізілетін білім алушының өзіндік жұмысы (ОБӨЖ) - бекітілген кесте бойынша оқытушының басшылығымен жүргізілетін білім алушының аудиториядан тыс жұмысы; білім алушының санатына қарай ол: оқытушының басшылығымен жүргізілетін студенттің өзіндік жұмысы (ОСӨЖ), оқытушының басшылығымен жүргізілетін магистранттың өзіндік жұмысы (ОМӨЖ) және оқытушының басшылығымен жүргізілетін докторанттардың өзіндік жұмысы (ОДӨЖ) болып бөлінеді.

Білім алушының өзіндік жұмысы оқу жоспарына сәйкес белгілі бір пәнді меңгеру барысында алған білімнің сапасын, тереңдігі мен беріктігін арттыруға, сонымен болашақ кәсіби қызметінде де қолдана алатын студенттің өзіндік іздену, өзіндік даму мен өзіндік жетілудағдыларын қалыптастыруға бағытталған оқу үрдісінің маңызды бөлігі болып табылады.

4. Студенттің өзіндік жұмысын ұйымдастыру оқу үрдісін ұйымдастырудың басқа да түрлерімен өзара байланысын көздейді, атап айтқанда:

- пән тақырыптарын меңгерудегі білім алушының өзіндік жұмысы орнының айқындалуы;

- дәрістік және тәжірибелік сабақтардың білім алушының өзіндік жұмысына бағытталуы;

- білім алушының өзіндік жұмысын ұйымдастыру түрінің, әдіс-тәсілдерінің таңдалуы;

- білім алушыларға өзіндік жұмыс тапсырамаларын орындау бойынша әдістемелік нұсқаулықтардың жасалуы;

- білім алушының өзіндік жұмысын сабақтардың басқа түрлерімен үйлестірілуі.

5. Білім алушылар өзіндік жұмысты ұйымдастыру ережелерін, нормалары мен талаптарын білуі тиіс.

6. Өзіндік жұмыс барысында білім алушы оқу үдерісінің белсенді қатысушысы ретінде еркін түрде сыни және креативті ойлау, өзінің пікірін дәлелдеп қорғау дағдыларына ие болады.

7. Өзіндік жұмыс түрлері, олардың еңбек сыйымдылығы, формалары мен бақылау мерзімдері әр пәннің силлабусында көрсетіледі.

БӨЖ түрлері мен формаларының мысалдары:

1) Реферат – әдебиеттерге міндетті түрде шолу жасай отырып, мәселені жазбаша мазмұндау немесе ғылыми жұмыстың, кітаптің мазмұнын талдай отырып баяндау.

2) Коллоквиум – оқу материалын меңгеру сапасын анықтау мақсатымен пәннің оқылған тақырыптары бойынша сұхбаттасу түрінде өткізілетін білім алушының өзіндік жұмысын бақылау формасы.

3) Эссе – сын, публицистика және сол сияқты т.б. жанрдағы өзекті мәселе бойынша өзінің жеке көзқарасының жазбаша түрдегі мазмұндамасы.

4) Мақсаттар ағашы – мәселені таңдап, деңгей бойынша мақсаттарын белгілеуді; барлық деңгейдегі тапсырмалар мен оларды орындау алгоритмін анықтауды; мақсатқа жету жолдарын анықтауды; жұмыс сапасының көрсеткіштері мен тапсырманы бақылау түрлерін таңдауды көздейтін тапсырма.

5) Презентация – белгіленген мәселе бойыншанегізгі қағидаларды слайд, бейнеролик және т.б материалдар арқылы көрсете отырып жасайтын ауызша баяндама.

6) Жағдаяттық тапсырма – әртүрлі жағдайлардың сипаттамасы мен оларға байланысты тапсырмалар тізімдемесі.

7) Іскерлік ойындар – білім алушының болашақ кәсіби қызметіне байланысты дағдыларды қалыптастыруға бағыттылған және алдын-ала дайындық пен өз бетінше аяқтауды талап ететін кез-келген процестің имитациясы.

8) Топтық жоба – 3-5 білім алушыдан тұратын топтың жоба жасауына арналған тапсырма.

9) Жеке жоба – дайындық деңгейі жоғары білім алушылар үшін өзекті тақырып бойынша зерттеу жобасын әзірлеуге арналған тапсырма.

10) Глоссарий (тізбек сөздер) – берілген тақырып бойынша терминдер мен түсініктердің қысқаша анықтамасы.

8. Әр пән бойынша өзіндік жұмыс түрлері мен формалары пәннің ерекшелігіне, мақсат-міндеттеріне, күрделілігі мен өзектілігіне, білім алушылардың дайындық деңгейіне, пәннің еңбек сыйымдылығына қарай анықталады.

9. Білім алушының өзіндік жұмысының технологиялық элементтері ретінде өзіндік жұмысты жоспарлау мен ұйымдастыру, оның орындалуын бағалау мен бақылау, БӨЖ-ді талдау мен жетілдіру болып табылады.

10. Білім алушының өзіндік жұмысын факультет, кафедра, әр оқытушы сәйкес келетін оқу-әдістемелік құжаттарды жасау арқылы жоспарлайды.

11. Білім алушының өзіндік жұмысын деканат, оқу үдерісін жоспарлау және ұйымдастыру бөлімі, кафедра және осы академиялық топта сабақ беретін оқытушы үйлестіріп отырады.

12. Әдістемелік бөлім БӨЖ-дің әдістемелік қамтамасыз етілу мәселелері бойынша оқытушы-профессорлық құрамы үшін семинарлар өткізіп кеңес береді, БӨЖ формалары мен түрлері бойынша әдістемелік нұсқаулықтар мен ұсыныстарды сараптайды, білім алушылардың үлгерімін талдау негізінде БӨЖ ұйымдастырылуын жетілдіру бойынша ұсыныстар жасайды.

13. Деканат аудиториялық қорды ескере отырып, ОБӨЖ және оқытушылардың кеңес беру кестелерінің оңтайлы құрастырылуын қамтамасыз етеді, сондай-ақ білім алушылардың үлгерімін бақылап отырады.

14. Кафедра:

- кредиттің анықтамасына сәйкес дәріс, практикалық және зертханалық сабақтар мен БӨЖ арасындағы оптималды қатынастың анықталуын;

- дәріс, практикалық, зертханалық сабақтар мен БӨЖ мазмұны және көлемінің құрылымдануын;

- білім алушылардың әр тақырып бойынша білімін бағалау критерийлерінің құрастырылуын;

- оқу жұмыс жоспарында бекітілген көлемдегі пәннің оқу жұмыс бағдарламасының орындалуын қамтамасыз етеді

15. Оқытушы:

- БӨЖ ұйымдастырылуы бойынша әдістемелік материалдардың және әдебиеттер көздері бойынша ұсыныстардың жасалуын;

- тапсырмаларды орындауға қойылатын талаптардың, әр БӨЖ тапсырмасы бойынша бақылау мерзімдері мен түрлерінің, бағалау көрсеткіштерінің жасалуын;

- білім алушы өзіндік жұмысының, оның ішінде тапсырмалардың түрлері мен күрделілік деңгейі бойынша дифференциациялануын қамтамасыз етеді.

16. Білім алушылардың өзіндік жұмысын ұйымдастырудағы оқытушының негізгі міндеті:

- білім алушының оқу, ғылыми-зерттеу, практикалық жұмыстарын өз бетінше атқару дағдыларының қалыптасуына жағдай жасау;
- білім алушылардың кәсіби, ғылыми және тәжірибелік қызығушылығын дамытуға мүмкіндік туғызу;
- болашақ мамандардың кәсіби маңызды қабілеттері, білімдері мен дағдыларының қалыптасуына себепкер болу;
- білім алушылардың тұлғалық шығармашылық қабілеттерінің дамуына жағдай жасау.

2. Білім алушының өзіндік жұмысының мазмұнына қойылатын талаптар

17. Өзіндік жұмыстың мазмұны академиялық кезеңдегі өзіндік жұмыстың көлемін, тапсырмалардың саны мен сипатын, олардың еңбек сыйымдылығы мен орындалу мерзімдерін, ағымдағы және аралық бақылау түрлерін көрсету арқылы оқу-әдістемелік кешенде, силлабуста анықталады.

18. БӨЖ тапсырмаларын рәсімдеу талаптары:

- пәнді оқудың толық кезеңіне арналған БӨЖ кестесі;
- пәннің негізгі бөлімдеріне сәйкес тапсырмалар жүйесі;
- рефераттар, баяндамалар, эссе, есептер және т.б. тақырыптары;
- БӨЖ тапсырмаларының мазмұнына, көлеміне және рәсімделуіне қойылатын талаптар;
- негізгі және қосымша әдебиеттер тізімі;
- кенестікжәрдем түрлері;
- бағалау критерийлері;
- жұмыстың тапсырылу мерзімі.

19. Өзіндік жұмыстың мазмұнына қойылатын талаптар:

- тапсырманы немесе ұжымдық жұмыстың бір бөлігін студентжеке өз бетімен орындау керек;
- белгілі тақырып немесе оның бір бөлігі бойынша өзекте мәселелер талқыланып шешімі шығарылатын толығымен аяқталған жұмыс (немесе бір сатысы) болып табылу керек;
- қарастырылып отырған мәселені шешудегі автордың құзыреттілігін көрсете білу керек;
- оқу, ғылыми және/немесе практикалық бағдар мен маңыздылыққа ие болу керек;
- белгілі бір ғылыми жаңалық элементтері (егер де ол ғылыми-зерттеу еңбек болса) болу керек.

20. Білім алушының өзіндік жұмысын қабылдап бағалау кезінде қойылатын шарттарды міндетті түрде көрсету керек, яғни:

- қойылған мақсат-міндеттерге сәйкес тақырыбы көрсетілген жұмыс мазмұнының толықтығы мен тереңдігі бағаланады;
- әдеби дереккөздерге шолужасау дәрежесі бағаланады;
- жұмысты орындаудағы дербестілік дәрежесі бағаланады;
- материалды нақтылығы мен сауаттылығы бағаланады;
- жұмыстың қорытындысы мен талдау дәрежесі бағаланады;
- пәннің теориялық мәселелерін қорытындылау қабілеті бағаланады;
- тапсырманы рәсімдеудегі техникалық талаптардың сақталуы бағаланады;
- қорғау кезіндегі жауаптың толықтығы бағаланады;
- қосымша сұрақтарға берген жауабы бағаланады;
- өз көзқарасын дәйектей алуы бағаланады;
- және т.б.

21. Пәнді оқытудағы бір семестрдегі БӨЖ тапсырмаларының саны 5-тен аспауы керек.

22. Әр БӨЖ тапсырмасы оқытушының белгілеген балы бойынша бағаланады.

23. Әрбір білім алушы академиялық кезең басталғанға дейін БӨЖ-ді орындау туралы қағаз немесе электронды тасымалдағыштардағы әдістемелік нұсқаулықтармен қамтамасыз етілуі тиіс. Онда

- тапсырмалардың мақсаты, тақырыптары мен мазмұны;
- ұсынылатын әдебиеттер тізімі;
- есеп формалары мен бақылау кестесі;
- бағалау талаптары көрсетілгені тиіс.

24. Пәнді оқытудың тиімділігі үшін білім алушының өзіндік жұмысын келесідегідей ұйымдастыруға болады:

- негізгі қызмет білім алушыға жүктелетін аудиторияда тыс жұмыс (дәріс, практикалық және зертханалық сабақтарға дайындық, рефераттар мен баяндамалар жазуы, презентация дайындау, есеп шығару, басқа да үй тапсырмаларын орындау);

- негізгі қызмет білім алушымен қатар оқытушыға жүктелетін белсенді түрдегі аудиториялық жұмыс (үй жұмысына дайындалумен қатар, сабақ кезіндегі жұмыс – тренинг, диспут, іскерлік ойындар, презентациялар, логикалық есептер, кейстер және т.б.).

25. БӨЖ-дің орындалуы мен ұйымдастырылуын бақылау кафедраның БӨЖ кестесіне сәйкес жүзеге асырылады.

26. БӨЖ-ді орындау мен ұйымдастырудың барлық түрі кеңес беру, аралық бақылау есептері, оқытушының БӨЖ тапсырмаларын қабылдау және т.б. кестелердің, жеке пәндер бойынша БӨЖ бақылау журналдарының болуын талап етеді.

27. Білім алушының өзіндік жұмысының жалпы көлеміне оқытушының басшылығымен жүргізілетін білім алушының өзіндік жұмысы (ОБӨЖ) кіреді.

28. ОБӨЖ көлемі БӨЖ-дің жалпы көлемінің 25-50% құрайды және оқытушының академиялық мерзімдегі педагогикалық жүктемесі бойынша анықталады: жүктеме 1-4 кредит болған жағдайда офис-сағаттар саны аптасына 1 академиялық сағатын құрайды, сәйкесінше 5-9 кредит – 2 сағат, 10-15 кредит – 3 сағат.

29. Кәсіби пәндер бойынша ОБӨЖ академиялық топтарда, жалпыға міндеттер пәндер бойынша білім алушылардың саны 50-ден аспайтын академиялық ағымдарда ұйымдастырылуы тиіс.

30. Оқытушының басшылығымен жүргізілетін білім алушының өзіндік жұмысының кестесі негізгі оқу кестесінен бөлек құрастырылады.

31. ОБӨЖ барысында үй жұмысын, курстық, семестрлік және бақылау жұмыстарын, есептер мен басқа да тапсырмаларды орындау бойынша кеңес беріліп, ағымдағы және аралық бақылау жүргізіледі.

32. Егер БӨЖ тапсырмасының орындалуы қиындық тудырмаса, білім алушы кестеге сәйкес ОБӨЖ сабағына қатыспауына болады.

33. ОБӨЖ кестесінде көрсетілген уақытта оқытушының аудиторияда болуы міндетті.

34. ОБӨЖ семинарлар, практикалық немесе зертханалық сабақтарға алмастырылмайды.